

je također posjetio primorske gradove Poreč, Zadar, Šibenik, Hvar, Korčulu i Dubrovnik, o Harffu bilježi: »Von Harff, usput rečeno, daje također zanimljive podatke o jeziku, te navodi neke riječi i fraze korisne stranim putnicima, npr. 'mosse spate odij' (može li se ovdje spat?)«.

Iako je, kao što vidimo, Harff u hrvatskoj filologiji slabo poznat, ipak bismo mogli njegov mali rječnik razgovornog modela smatrati kao prvi izvor za hrvatsku povijesnu leksikografiju.⁸ Iz tog razloga odlučili smo ponovo opozoriti na nj, jer zaslužuje pažnju hrvatske lingvistike kao jedan od onih stranaca koji u svojim djelima govore o hrvatskom jeziku, a takvih diljem svijeta ima više.⁹

Literatura

- Budiša, Dražen 1988: *Croatia* u djelu Lorenza Hervása y Pandura, u: *Croatia*, XIX, 30, Zagreb.
- Groote, E., von, 1860: *Pilgerfahrt der Ritters Arnold von Harff...* Köln.
- Jagić, Vatroslav 1864: *Iz prošlosti hrvatskoga jezika II*, u: *Književnik*, I, Zagreb.
- Karadžić, V. St. 1861: *Srbi i Hrvati*, u: *Vidovdan* br. 1 (1. juni) + isti članak u posebnoj brošuri bez mjesta i godine izdanja. Konzultirali smo primjerak u knjižnici JAZU, sign. R 1345, Zagreb.
- Katičić, Radoslav 1987: *Radi se baš o tome*, u: *Jezik* 34, 4, Zagreb.
- Korunić, Petar 1987: *Jugoslavenska ideologija u hrvatskoj i slovenskoj politici*, Zagreb.
- Lahrkamp, Helmut 1966: *Harff, Arnold, v.*, u: *Neue Deutsche Biographie* Bd. 7, Berlin.
- Mijatović, Čedo 1866: *Uskoci i Gutenberg saveznici*, u: *Vila*, II, 9, Beograd.
- Pivčević, Edo 1988: *Jedno svjedočanstvo o hrvatskim gradovima iz godine 1486*, u: *Rad JAZU*, Razred za suvremenu književnost, knj. 22, Zagreb.
- Putanec, Valentin 1962: *Leksikografija kod Hrvata, Srba i Crnogoraca*, u: *Enciklopedija Jugoslavije*, svez. V, Zagreb.
- Putanec, Valentin 1979: *Talijansko-hrvatski i hrvatsko-talijanski rječnik Petra Lupisa Valentiana (Ankona, 1527)*, u: *Filologija* br. 9, JAZU, Zagreb.
- Šulek, Bogoslav 1856: *Srbi i Hrvati*, u: *Neven* V, Zagreb.
- Vince, Zlatko, 1978: *Putovima hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb.

Alojz Jembrih
Filozofska fakulteta, Ljubljana

ZBORNİK ETNOLOGIA SLAVICA, LETNIK 20

Mednarodna organizacija slovanskih etnologov je ob dvajsetletnici svojega delovanja v letu 1988 izdala svoj zbornik. Tako kot prvi je tudi dvajseti izšel v Bratislavi pod pokroviteljstvom Univerze Jána Komenskega. Mednarodni značaj daje zborniku tudi mednarodni uredniški odbor: glavni urednik Ján Podolák (Bratislava) in souredniki József Burszta (Poljska), Kiril V. Čistov (SZ), Václav Frolec (Češkoslovaška), Veselin Hadžinikolov (Bolgarija), Martin Kasper (NDR), Vilko Novak (Jugoslavija), Attila Paládi-Kovács (Madžarska). Vsebinsko je zbornik razdeljen na pet delov: študije; razprave; zgodovinski razvoj etnologije pri slovanskih narodih; zasedanja in seminarji etnologov; kratke ocene in predstavitve najnovejših publikacij, izšlih v letih 1983 do 1986.

V uvodu glavni urednik našteva petero nalog, ki naj bi jih etnološka slavistika rešila v prihodnjem desetletju: 1. izdali naj bi naslednji etnološki zbornik mednarodnega značaja,

⁸ Usp. Putanec 1979, 101-138.

⁹ Naprimjer Konrad Gesner u svojem opisu različitih jezika... (Zürich 1555) uvrštava kao ogled ilirskog ili slavenskog jezika Očenaš iz knjige Bartola Đurđevića (1545).

zvišali njegovo profesionalno in jezikovno raven in ga skušali izdati dvakrat na leto; 2. v posameznih državah naj bi oblikovali Komisije za etnološko raziskovanje Slovanov; 3. oblikovali naj bi tudi Mednarodno komisijo za etnološko raziskovanje slovanskih kultur; 4. na mednarodnih kongresih slavistov naj bi imeli tudi etnologi svojo organizirano enoto, znotraj katere bi delovali; 5. v okviru Komisije za etnološko raziskovanje naj bi zagotovili zanimivejše raziskovanje stvarne in duhovne kulture Slovanov ter načrtnjeje usklajevali in povezovali etnološko preučevanje z drugimi področji slavistike. Slednje je prav s stališča slovstvene folklorne zanimivo, ker odpira tudi problem zapisovanja pripovedi.

Oglejmo si malo vsebino zbornika. – Emília Horváthova (Bratislava) obravnava izročilo kot splet teoretičnih in metodičnih problemov. Ločuje tri temeljne vrste izročil: biološko, prvotno in kulturno. Tradicija ji ni statični model, ki bi se prenašal iz rodu v rod; znotraj nje skuša določiti njene dolgotrajne (npr. verstvo) in kratkotrajne usmeritve (določene pridobljene navade znotraj družbenih skupin; med ljudmi, ki jih družijo poklici). Ta zunanja in notranja delitev izročil je podkrepljena s primeri, kar kaže na bolj razčlenjevalen in studiozen pristop. – Vprašanje obstoja in ohranjanja izročila se nazorno kaže v študijah Kornélie Jakubikove in Zite Škovierové (obe Bratislava). Prva ugotavlja izročilne šege v sodobni svatbi na Slovaškem, druga pa išče prvine izročilnosti v današnjih sosedskih odnosih. Zanimivi so shematični prikazi posameznih ugotovitev. Posplošitve so nastale po raziskavi dvajsetih okrajev na Slovaškem.

Nekateri prispevki prinašajo tudi obogatitve izrazja. Ko Ján Michálek (Bratislava) raziskuje vlogo folklornega prozega izročila v sodobnosti, razlikuje med pristno in izročilno folkloro ter med njenimi drugotnimi oblikami, kamor uvršča tudi slovstveno folkloristiko, ki jo razlikuje od slovstvene folkloristike, kot jo pojmuje Slovenci. Po njegovem naj bi bila slovstvena folkloristika nazoren primer, kako folklorne oblike kot vloženke učinkujejo v umetnostnih besedilih. Poudarja idejno-estetske vrednosti slovstvene folklorne in pomembnost iskanja ustreznih izraznih sredstev.

L'ubica Droppová (Bratislava) je s statistično obdelavo in z grafi predstavila današnji pesniški okus na slovaškem podeželju. Take raziskave lahko koristijo današnjim medijem. – Študija Soňa Burlasové (Bratislava) o slovaških razbojniških pesmih je pomembna zaradi vsebinske delitve na dveh ravneh; po prvi loči tiste, ki opisujejo razbojniške prigode, pesmi o družbenih bojih in novelistične ali pripovedne pesmi; pri delitvi na domače in tuje sižeje ji je delitveno merilo motiv.

Oldřich Sirovátka (Brno) v prispevku Razvojne tendence sodobne češke folklorne razmišlja o drugotni folklori ali folklorizmu kot nujni razvojni stopnji izvirne folklorne. Ugotavlja, da drugotna folklor (pri nas bi to poimenovali drugotna slovstvena folklor) z vrinjanjem v literaturo spreminja obliko izvirne folklorne, vendar vseeno ohrani nekaj njenih prvin in s tem varuje njen obstoj. Na to razmišljanje se vsaj deloma navezuje razprava Martina Kasperja (Budyšin) z naslovom Slovanska etnologija kot sestavni del slavistike. Zavzema se za enakopravnost etnologije z ostalimi slavističnimi disciplinami. Poudarja, da je etnologija zapletena družbena veja, saj poleg folkloristike vključuje še stvarno in duhovno kulturo. Sodelovanje etnologov, folkloristov in dialektologov mu je nujno. Na tesno povezavo etnologije s slavistiko opozarja Václav Frolec (Brno) že v naslovu svojega prispevka: Etnološka slavistika na Češkoslovaškem v povojnem obdobju. Etnološka slavistika mu obsega raziskave med slovanskih odnosov in kulturnih stikov, zajema pa tudi preučevanje odnosov in kulturnih stikov med Slovani in Neslovani. Slavistika se po mnenju Frolca ne sme zožiti na filološki študij, od tod potem izraz etnološka slavistika. Pri vseh starih in na novo nastalih strokovnih poimenovanjih si moramo vedno prizadevati za izrazno enomnost. Bohuslav Beneš (Brno) je v svojih razpravah izoblikoval zelo natančno izrazje. Folklorist si s prebiranjem njegovih del lahko ustvari slovarček izrazja in s tem odpravi nekatere dvomnosti. Beneš je v svojem prispevku Slavistična folkloristika na Češkoslova-

škem 1945–1985 orisal razvoj folkloristike. Jasno so predstavljena razmerja kot folklor : folkloristika, folkloristika : etnologija. V definicijah išče povezave med strokovnimi izrazi; tako mu je folkloristika slavistično usmerjena etnologija. Slovanska folklor mu združuje vse, kar je slovanskega izvora, folklor Slovanov pa tudi tisto, kar so Slovani prevzeli in je šele pozneje postalo njihova tipična, razločevalna lastnost. Opozarja na vzajemni odnos slovstvo – slovstvena folklor, ki odpira tudi možnost prenosa slovstvene teorije v slovstveno folkloro in vpliv slovstvene folkloro na estetsko popolnost slovstva. Šele ko so začeli v slovstveni folkloristiki uporabljati orodja in metode slovstvene teorije, se je pokazala resnična vrednost slovstvene folkloro. Čustvena esejistika je odstopila mesto znanstvenim razpravam.

O slovaškem komparativističnem študiju v slovaški etnomuzikologiji piše Soňa Burlasová (Bratislava); bralca obvešča o najnovejših izsledkih na tem področju. – Štirje prispevki v tretjem delu zbornika predstavljajo zbirateljsko in znanstveno delo Pavla Dobšinskega, Bele Bartoka, Konstantina Jirečka, Emila Korytka na področju slovanske etnologije. – V četrtem vsebinskem delu sta dve poročili, prvo o zasedanju etnologov v Lvovu 1986, drugo pa o prvem seminarju slovanskih folkloristov 1986 v Brnu.

Med ocenjenimi deli v zborniku bi izpostavila dve: Sodobna češka literatura in folklor Oldřicha Sirovátke, 1985, in Ruska pravljica Vladimirja Jakovljeviča Proppa, 1984. V teh delih je folkloristika povsem enakopravno področje slavistike. S takimi študijami folkloristika kot najmočnejša vez med slavistiko in etnologijo tudi bogati obe področji.

Andreja Žele
Pivka